



Sygn. akt II CSK 370/09

## **WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Dnia 27 stycznia 2010 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

*SSN Jan Górowski (przewodniczący)*

*SSN Krzysztof Strzelczyk*

*SSA Barbara Trębska (sprawozdawca)*

w sprawie z powództwa J. M.

przeciwko Skarbowi Państwa - Sądowi Okręgowemu i Ministrowi Sprawiedliwości  
o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 27 stycznia 2010 r.,

skargi kasacyjnej powoda

od wyroku Sądu Apelacyjnego

z dnia 19 listopada 2008 r., sygn. akt I ACa 418/08,

**oddala skargę kasacyjną i zasądza od J. M. na rzecz Skarbu Państwa -  
Prokuratorii Generalnej Skarbu Państwa kwotę 2.700,- (dwa tysiące siedemset)  
złoty tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

### Uzasadnienie

Wyrokiem z dnia 14 marca 2008 r. Sąd Okręgowy w S. oddalił powództwo J. M. o zasądzenie od Skarbu Państwa reprezentowanego przez Prezesa Sądu Rejonowego w S. kwoty 153.929,01 zł z ustawowymi odsetkami. Według dokonanych w sprawie ustaleń, w okresie od 9 lutego 2002 r. do 6 listopada 2004 r. J. M. będący Komornikiem sądowym Rewiru (...) przy Sądzie Rejonowym w S. przekazał na rachunek Sądu Rejonowego w S. tytułem 20% opłat łącznie kwotę 153.929,01 zł. Powód domagał się

jej zwrotu na podstawie art. 410 § 2 k.c., wywodząc, iż przepis art. 59 ust. 4 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (j.t.: Dz. U. z 2006 r., Nr 167, poz. 1191 ze zm., dalej także „u.k.s.e.”), na podstawie którego dokonywał wpłat, przestał obowiązywać z dniem 1 stycznia 2002 r., tj. po wejściu noweli do ustawy o komornikach sądowych i egzekucji z dnia 18 września 2001 r., a nadto, że jest on sprzeczny z Konstytucją RP.

Sąd Okręgowy nie podzielił stanowiska powoda. Wskazał, iż nowela ta nie wyeliminowała art. 59 ust. 4 u.k.s.e., stanowiącego, że z drugiej części opłat egzekucyjnych ściąganych od dłużnika, o których mowa w ust. 1, 20% stanowi dochód Skarbu Państwa. Do dnia 13 listopada 2004 r. obowiązywał w niezmienionej postaci także art. 59 ust. 1 u.k.s.e., zgodnie z którym opłatę nie uiszczoną przez wierzyciela zwolnionego od kosztów sądowych oraz pozostałą część opłaty nie obciążającą wierzyciela komornik ściąga od dłużnika, z tym, że drugą część opłaty stosunkowej oblicza się proporcjonalnie do wyegzekwowanych kwot. Sąd Okręgowy powołał się także na wykładnię językową i autentyczną art. 59 ust. 4 u.k.s.e. dla wykazania, że przepis ten obowiązywał w porządku prawnym do 13 listopada 2004 r. i że było to zgodne z wolą ustawodawcy. Za nieskuteczne z punktu widzenia dochodzonego roszczenia ocenił nadto argumenty powoda dotyczące utraty przez komornika z dniem 1 stycznia 2002 r. statusu pracownika i prowadzenia przez niego od tego czasu działalności egzekucyjnej na własny rachunek.

Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 19 listopada 2008 r. oddalił apelację powoda od powyższego wyroku, dzieląc stanowisko Sądu pierwszej instancji odnośnie do interpretacji art. 59 ust. 4 u.k.s.e. i jego obowiązywania po dniu 1 stycznia 2002 r. Sąd ten dokonał nadto szerokiej analizy zmieniających się przepisów ustawy o komornikach sądowych i egzekucji dotyczących opłat egzekucyjnych, w tym w szczególności jej art. 49 i 59. Wskazał, iż według pierwotnego brzmienia art. 59 ust. 1 u.k.s.e. opłatę nieuiszczoną przez wierzyciela zwolnionego od kosztów sądowych oraz pozostałą część opłaty nie obciążającej wierzyciela (który wnosząc o egzekucję świadczeń pieniężnych miał obowiązek uiścić część opłaty stosunkowej w wysokości 7% wartości egzekwowanego roszczenia, nie więcej jednak niż 1/3 całej opłaty, która wynosiła 21 % wartości egzekwowanego świadczenia), komornik ściągał od dłużnika, z tym że druga część opłaty stosunkowej (14%) obliczana była proporcjonalnie od wyegzekwowanych kwot. Na podstawie art. 59 ust. 4 u.k.s.e., z tej drugiej części opłaty, 20% stanowiło dochód Skarbu Państwa, co oznaczało obowiązek komornika odprowadzania tej należności na rachunek Skarbu Państwa. Ustawa z dnia 18 września 2001 r.

zmieniająca ustawę o komornikach sądowych i egzekucji odeszła od pracowniczego charakteru stosunku łączącego komornika z prezesem sądu rejonowego, co pociągnęło za sobą zmianę systemu wynagradzania komorników. Zrezygnowano z wypłacania mu wynagrodzenia zasadniczego, natomiast opłatę stosunkową (zmniejszoną do 15% wartości egzekwowanego świadczenia) należną przy egzekucji świadczeń pieniężnych komornik pobierał odtąd za dokonaną egzekucję i to w całości od dłużnika. Jako zasadę przyjęto brak obowiązku uiszczania opłaty stosunkowej przez wierzyciela wnoszącego o wszczęcie egzekucji. Nie zmieniono jednak art. 59 ust. 4 u.k.s.e., co oznaczało, że kwota 20% z opłat egzekucyjnych ściąganych od dłużnika w dalszym ciągu stanowiła dochód Skarbu Państwa. W ocenie Sądu Apelacyjnego pozostawienie przez ustawodawcę - mimo zmian dokonanych nowelą z 2001 r. - art. 59 ust. 4 u.k.s.e., a także dalsze posługiwanie się w nim terminem drugiej części opłaty egzekucyjnej, pomimo braku desygnatu tego pojęcia, uwidacznilo brak legislacyjnej poprawności, jednakże poziom tej niepoprawności i nieprecyzyjności nie stanowił przeszkody w odbiorze rzeczywistego zamiaru ustawodawcy, a było nim utrzymanie regulacji nakładającej na komornika obowiązku odprowadzenia na rachunek Skarbu Państwa części opłaty egzekucyjnej. Takiemu rozumowaniu nie sprzeciwia się wykładnia omawianego przepisu, zarówno językowa, jak i systemowa i funkcjonalna. Przepis ten, w ocenie Sądu Apelacyjnego, nie naruszył także konstytucyjnej zasady równości wobec prawa, co zarzucał powód.

W skardze kasacyjnej od powyższego orzeczenia, powód wniósł o jego uchylenie oraz o uchylenie poprzedzającego go wyroku Sądu Okręgowego i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w S., ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i orzeczenie co do istoty sprawy z uwzględnieniem kosztów zastępstwa procesowego. Skarga oparta została na zarzucie naruszenia prawa materialnego, którego powód upatruje w naruszeniu przepisów ustawy z dnia 18 września 2001 r. o zmianie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. z 2001 r., Nr 130, poz. 1452) polegającym na przyjęciu przez Sąd Apelacyjny, że po wejściu w życie tej ustawy tj. 1 stycznia 2002 r. w dalszym ciągu obowiązywał art. 59 ust. 4 ustawy o komornikach sądowych i egzekucji, mimo wprowadzenia przez ustawodawcę zasadniczej zmiany zarówno gdy chodzi o status komornika sądowego, jak też zasady pobierania opłaty stosunkowej w oparciu o zmieniony art. 45 u.k.s.e. wprowadzający jako jednolitą i jedną opłatę w wysokości 15% egzekwowanego roszczenia, a nie jak przed zmianą ustawy, która określała opłatę egzekucyjną w wysokości 21 % pobieraną w dwóch częściach.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Z uwagi na doniosłość podstaw kasacyjnych wymienionych w art. 398<sup>3</sup> § 1 k.p.c., które razem z granicami zaskarżenia wyznaczają granice skargi kasacyjnej (art. 398<sup>13</sup> § 1 k.p.c.), w orzecznictwie Sądu Najwyższego wymaga się, aby skarżący zarzucający naruszenie prawa materialnego, określał konkretny przepis prawa naruszonego przez sąd ze wskazaniem, na czym, w ocenie skarżącego, polegała błędna jego wykładnia lub niewłaściwe zastosowanie, jaka powinna być wykładnia prawidłowa lub jaki inny przepis należało zastosować (por. orzeczenie Sądu Najwyższego z 18 lutego 1937 r., C.III.2524/36, OSP 1937, poz. 730; postanowienie SN z dnia 11 marca 1997 r., III CKN 13/97, OSNC 1997/8/114, wyrok SN z dnia 5 grudnia 2006 r., II CSK 274/06, nie publ., wyrok SN z dnia 5 lipca 2006 r., IV CSK 127/06 niepubl., postanowienie SN z dnia 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08, niepubl.).

Wymogom tym nie sprostała skarga kasacyjna powoda, która zarzucając naruszenie prawa materialnego ogranicza się do wskazania nawet nie przepisu prawa, ale tylko aktu prawnego, ustawy z dnia 18 września 2001 r. o zmianie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. z 2001 r., Nr 130, poz. 1452), bez sprecyzowania, który jej przepis został przez Sąd Apelacyjny naruszony i w jaki sposób. Taki brak skargi kasacyjnej powoduje, że w istocie nie poddaje się ona kontroli kasacyjnej. Także bowiem w opisie zarzutu oraz w uzasadnieniu skargi jej autor nie wskazał, który z przepisów powołanej w zarzucie ustawy został przez Sąd Apelacyjny błędnie zinterpretowany lub niewłaściwie zastosowany. Pomijając fakt, że ustawa powołana w zarzucie skargi nie stanowiła podstawy rozstrzygnięcia, można jedynie domniemywać, iż skarżący w istocie zarzuca, że Sąd Apelacyjny sprzecznie z celem wskazanej ustawy przyjął, iż po dniu jej wejścia w życie, tj., po 1 stycznia 2002 r. nadal obowiązywał art. 59 ust. 4 u.k.s.e., podczas gdy w ocenie powoda nowe regulacje dotyczące statusu komornika i zasad jego wynagradzania wprowadzone nowelą z dnia 18 września 2001 r. uczyniły ten przepis bezprzedmiotowym, a nadto sprzecznym z art. 217, 84 i 32 ust. 1 Konstytucji RP. Wydaje się, że skarżącemu w istocie chodziło o naruszenie art. 59 ust. 4 u.k.s.e. przez jego niewłaściwe zastosowanie, wskutek przyjęcia, że także po 1 stycznia 2002 r. przepis ten obowiązywał i stanowił o obowiązku komornika odprowadzania 20 % opłaty od wyegzekwowanego świadczenia. Sąd Apelacyjny podzielił bowiem pogląd Sądu Okręgowego o zasadności oddalenia powództwa z uwagi na fakt, że świadczenie zwrotu którego powód żąda, spełnione przez niego po dniu 1 stycznia 2002 r. na podstawie art. 59 ust. 4 u.k.s.e. było świadczeniem należnym.

Podstawy skargi kasacyjnej określone w art. 398<sup>3</sup> § 1 k.p.c. dotyczą ściśle określonych rodzajów błędów i uchybień, których dopuścił się sąd drugiej instancji. Tymczasem skarżący nawet w uzasadnieniu nie wskazuje jakich błędów wykładni ustawy z 18 września 2001 r. dopuścił się Sąd Apelacyjny. Motywy skargi ograniczają się do krótkiego przedstawienia własnego stanowiska odnośnie do nieobowiązywania po 1 stycznia 2002 r. art. 59 ust. 4 u.k.s.e., bez chociażby polemiki z obszernym wywodem Sądu Apelacyjnego dotyczącym wykładni spornego przepisu i jego obowiązywania po zmianach w ustawie o komornikach sądowych i egzekucji dokonanych nowelą z dnia 18 września 2001 r. Skarżący nie kwestionując, że sporny przepis nie został nowelą tą uchylony i formalnie nadal pozostawał w porządku prawnym, skupił się na jego sprzeczności po 1 stycznia 2002 r. z wyrażoną w Konstytucji RP zasadą równości wobec prawa, której to sprzeczności upatrywał w utworzeniu tylko dla komorników sądowych specjalnego podatku, którym była w istocie po 1 stycznia 2002 r., czyli po zmianie statusu i zasad wynagradzania komorników sądowych, danina jaką komornik był obowiązany odprowadzać na rzecz Skarbu Państwa na podstawie art. 59 ust. 4 u.k.s.e. Powoływanie się na niezgodność normy prawa z Konstytucją RP może być skuteczne tylko wówczas, gdy Trybunał Konstytucyjny o takiej niezgodności orzekł. W orzecznictwie Sądu Najwyższego w sprawach cywilnych zdecydowanie przeważa pogląd, że sądy nie mogą same decydować o niekonstytucyjności ustaw, gdyż wyłączną kompetencję w tym zakresie, zgodnie z art. 188 Konstytucji, ma Trybunał Konstytucyjny. Mając uzasadnione wątpliwości co do zgodności ustawy z Konstytucją, sąd - na podstawie art. 193 Konstytucji - ma obowiązek zwrócić się do Trybunału z odpowiednim pytaniem prawnym (zob. orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 30 października 2002 r., V CNK 1456/00, niepubl., z dnia 7 listopada 2002 r., V CKN 1493/00, niepubl., z dnia 18 września 2002 r., III CKN 326/01, niepubl., z dnia 24 października 2003 r., III CK 36/02, niepubl., z dnia 24 czerwca 2004 r., III CK 536/02, niepubl., z dnia 26 marca 2004 r., IV CK 188/03, niepubl., z dnia 16 kwietnia 2004 r., I CK 291/03, OSNC 2005, nr 4, poz. 71, wyrok z dnia 3 grudnia 2008 r., V CSK 310/08, nie publ.) Sąd Najwyższy w orzekającym składzie podziela ten pogląd.

Nie może zatem odnieść oczekiwanego przez skarżącego skutku powoływanie się na niezgodność art. 59 ust. 4 u.k.s.e. z art. 217, 84 i 32 ust. 1 Konstytucji RP, skoro nie przedstawił on orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego stwierdzającego tę niezgodność. Sąd Apelacyjny, dostrzegając niepoprawność legislacyjną związaną z

pozostawieniem tego przepisu mimo zasadniczych zmian dokonanych w ustawie o komornikach sądowych i egzekucji nowelą z dnia 18 września 2001 r., w obszernych motywach wyjaśnił dlaczego uznał, iż nie znalazł podstaw do wystąpienia do Trybunału Konstytucyjnego z pytaniem prawnym co do zgodności spornego przepisu z Konstytucją. Skarga kasacyjna powoda nie zwiera zarzutu dotyczącego naruszenia przez ten Sąd wynikającego z art. 193 Konstytucji obowiązku zwrócenia się do Trybunału Konstytucyjnego z pytaniem o zgodność z Konstytucją art. 59 ust. 4 u.k.s.e., a zatem powyższa decyzja Sądu drugiej instancji uchyla się spod kontroli kasacyjnej.

Wskazać nadto trzeba, iż powołanej w skardze sprawie III CZP 63/05 (uchwała z dnia 12 października 2005 r., Biul. SN 2005/10/4), Sąd Najwyższy nie zajmował się obowiązywaniem po 1 stycznia 2002 r. przepisu art. 59 ust. 4 u.k.s.e. i orzeczenie to nie pozostaje w związku z przedmiotem sporu w niniejszej sprawie. Sąd Najwyższy wypowiedział się w niej o stosowaniu przepisów intertemporalnych w toku egzekucji alimentów wszczętej przed 1 stycznia 2002 r., w kontekście zasad pobierania przez komornika wysokości opłaty stosunkowej. Także wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 lutego 2003 r. (K 28/02) jaki przywołuje skarżący dla poparcia swej argumentacji, nie odnosi się do przedmiotu sporu rozpoznawanej sprawy, gdyż dotyczy niezgodności z Konstytucją RP art. 45 ust. 5 i 7 u.k.s.e.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Najwyższy uznając skargę kasacyjną za pozbawioną uzasadnionych podstaw, na mocy art. 398<sup>14</sup> k.p.c. orzekł jak w sentencji. Na podstawie zaś art. 98 k.p.c. w zw. z art. 108 § 1, art. 391 § 1 i art. 398<sup>21</sup> k.p.c. zasądził od powoda na rzecz strony pozwanej zwrot kosztów postępowania kasacyjnego.